



## Arbejdsmiljø på skemaet — medlemsstaternes aktiviteter Resumé af en rapport <sup>(1)</sup>



For at understøtte arbejdsmiljø som fag på skoler og højere læreanstalter er det nødvendigt at få det lagt i faste rammer, der passer ind i undervisningsplanerne. Rapporten gennemgår medlemsstaternes indsats for at få arbejdsmiljø og risikoudannelse integreret i de nationale læseplaner.

**Udviklingen og de allerede gennemførte og planlagte aktiviteter i medlemsstaterne går stærkt** både i folkeskoler og på gymnasier. Disse aktiviteter vedrørende integration af arbejdsmiljøspørgsmål i undervisningsplanerne omfatter:

- obligatoriske krav
- frivilligt pensum
- retningslinjer for og ressourcer til støtte af de obligatoriske krav og frivilligt pensum
- formelle henstillinger
- national vejledning og ressourcer i tilfælde, hvor der ikke er frivilligt pensum
- kampagner, der skal understøtte ovennævnte
- indsatser i forbindelse med sikre og sunde skoler.

**Det europæiske uddannelsessamarbejde** udmønter sig i sammenfaldende holdninger i alle medlemsstater til centrale emner og undervisningsmålsætninger på skoler. Uddannelse i risici og arbejdsmiljø behandles generelt ikke som et fag i sig selv; i stedet forsøger man at indarbejde det i undervisningsplanens målsætninger for andre relevante fag, f.eks. naturvidenskab,

idræt, sundhedslære og samfundslære. Det er derfor vigtigt at udvikle uddannelsesmålsætninger for risici og arbejdsmiljø, der skal gælde for de væsentligste skemafag på forskellige alderstrin.

Ved indførelsen af arbejdsmiljø og risikoudannelse i undervisningsplanen indgås der ofte stærke **partnerskaber** med f.eks. arbejdsmiljømyndigheder, undervisningsministerier og myndigheder, der udvikler pensum. I takt med at de nationale pensa ændrer og udvikler sig, skal arbejdsmiljømyndighederne også være i stand til at påvirke denne proces på forslagsstadiet.

Der er sat mange **nyttende ressourcer** ind på nationalt og regionalt niveau i medlemsstaterne for at understøtte undervisningen. Her kommer ressourcer og skemalægning i forbindelse med pensa til at spille en stor rolle.

I nogle medlemsstater, f.eks. Sverige, gennemføres der **integrerede forløb**, hvor risikoudannelse kobles sammen med et sikkert undervisningsmiljø for skolelærere og elever i skolen, og med elevernes sundhed i skolen. Nogle initiativer understøtter risikoudannelse på skoler, samtidig med at de hjælper skolerne med at forbedre sikkerheden i skolebygningerne. Eleverne kan blive aktivt inddraget i spørgsmål om sikkerhed i skolerne, f.eks. gennem udpegelse af elever som sikkerhedsrepræsentanter — hvilket er et lovkrav i visse medlemsstater — og ved at deltage i identifikation af mulige farer på skolerne.

Skolelærerne har nogle gode ressourcer til deres rådighed, mens der omvendt har været langt mindre fokus på den egentlige **undervisning af skolelærerne**. Der er en erkendelse af, at skolelærere har behov for undervisning i, hvordan de leverer risikoudannelse. Hvis de ikke får en sådan undervisning, og risikoudannelse bare er et valgfrit fag på skemaet, kan de tøve med at forsøge at undervise i dette fag og i stedet vælge et fag, som de føler sig mere trygge ved, også selv om de får stillet gode ressourcer til deres rådighed. Derfor er det nødvendigt med undervisningsprogrammer for skolelærerne, ligesom arbejdsmiljø og risikoudannelse skal optages i pensum på institutioner for videregående uddannelser. Lærere og undervisere på alle uddannelsesstrin skal modtage denne forberedende undervisning.

Den største udfordring er at integrere arbejdsmiljø i **universitetsuddannelserne**, således at det når ud til fremtidens ingeniører, arkitekter, læger, erhvervsdrivende, ledere osv. Integrationen af arbejdsmiljø i kurser på universitetsniveau er det mindst udviklede område af forskellige årsager, bl.a. universiteternes større selvstændighed. De tiltag, der finder sted for at integrere arbejdsmiljø i relevante kurser, er derfor sporadiske og er ofte

<sup>(1)</sup> OSH in the school curriculum: requirements and activities of the Member States (Arbejdsmiljø på skemaet: krav og aktiviteter i medlemsstaterne <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE3008521ENC/view>).

afhængige af engagementet hos den enkelte lærer og underviser eller hos arbejdsmiljøaktører i de faglige organer. Der er behov for at overbevise lærerne og underviserne om behovet for at inddrage arbejdsmiljø i deres undervisning. De skal også have stillet relevant materiale til rådighed. Der findes ikke desto mindre eksempler på god praksis, f.eks. inden for maskinindustrien.

### Eksempler på elevkompetencer i skemafag, der vedrører risikouddannelse

#### Eksempler på personlige og sociale kompetencer

- erhverve sig og demonstrere færdigheder inden for sikkerhed
- tage ansvar
- kunne være i stand til at bede om hjælp
- udvikle selvtillid til at give råd
- modstå uproduktive stereotyper og pression
- erkende risici og træffe sikrere valg.

#### Eksempler på sundhedskompetencer

- kunne være i stand til at yde førstehjælp
- fremme en sund livsstil.

#### Eksempler på færdigheder i medborgerskab

- forstå behovet for regler
- deltage i udformningen og ændringen af regler
- forske i og diskutere lokale og aktuelle emner
- tage højde for sociale og moralske dilemmaer
- deltage i beslutningsprocessen.

#### Eksempler på karrierelateret læring

- møde og tale med mennesker med forskellige roller og færdigheder på arbejdspladser
- kortlægge egne kompetencer og resultater
- tænke på måder at videreudvikle disse kompetencer på.

#### Eksempler på specifikke kompetencer inden for risikouddannelse, f.eks. som led i praktiske skemafag

- kende til farer, risici og risikokontrol
- erkende farer, vurdere efterfølgende risici og tage skridt til at inddæmme risiciene for sig selv og for andre
- bruge information til at vurdere de umiddelbare og kumulative risici
- forholde sig til sit eget miljø for at sikre sin egen og andres sundhed og sikkerhed
- forklare de skridt, man tager for at kontrollere risici.

### Succeskriterier for integration af arbejdsmiljø i pensum er bl.a.:

- påtage sig en klar forpligtelse og stille tilstrækkelige ressourcer til rådighed
- fastlægge målsætninger for integration af arbejdsmiljø på uddannelsesområdet i den nationale arbejdsmiljøstrategi
- basere aktiviteter på forskning i, hvad der sker i virkeligheden, hvad der realistisk kan opnås, hvad der fungerer bedst osv.
- udvikle et tæt samarbejde med uddannelsesmyndigheder og særlig med myndigheder, der udvikler læseplaner
- identificere muligheder inden for uddannelsesplanen og forsøge at øve indflydelse i takt med, at den ændrer og udvikler sig
- tilpasse forslag og initiativer til det grundlæggende uddannelsesprogram og eksisterende undervisningspolitik og -metoder, herunder integration af risikouddannelse i både det obligatoriske og det valgfri skema; de centrale integrationsområder er bl.a. personlig udvikling, sundhedsuddannelse, socialpædagogik og samfundslære; risikouddannelse bør ligeledes indarbejdes i sundhedsfremmende skoler (programmer for »sunde skoler«)
- udvikle målsætninger for arbejdsmiljø og risikouddannelse til de relevante fag i uddannelsestilbuddene, der er tilpasset børns og unges alder og evner; at fokusere undervisningsmålsætninger på udvikling af en forståelse af risici, herunder identifikation af mulige farer, risikovurdering og udvikling af sikrere adfærd
- stille ressourcer til rådighed til arbejdsmiljø/risikouddannelse, der er relevante for de forskellige fag og alderstrin
- levere faglig udvikling med hensyn til risikouddannelse af skolelærere og undervisere; der skal tilvejebringes undervisning på alle niveauer, både som led i den faglige efteruddannelse af (uddannede) skolelærere og programmer for vordende skolelærere; at gøre sig tanker om behovet hos andre, der er involveret i uddannelse, f.eks. skoleledelse og forældre
- udvikle en arbejdsmiljøkvalifikation på skoleniveau, der passer ind i skolekvalifikationssystemet
- udvikle partnerskaber med nøgleaktører inden for risikouddannelse med det formål at sikre en konsekvent indsats og undgå dobbeltarbejde
- iværksætte pilotinitiativer og overvåge udviklingen
- udveksle erfaringer og netværk
- integrere undervisning i risici i en bredere sundheds- og sikkerhedsindsats i skolerne; indsatsen bør både omfatte et sikkert undervisningsmiljø for elever og personalets sundhed og sikkerhed
- efterfølgende koble dette sammen med »sund skole«-initiativerne.

### Yderligere oplysninger

Yderligere oplysninger om integration af arbejdsmiljø i uddannelse findes på: [http://osha.europa.eu/priority\\_groups/young\\_people](http://osha.europa.eu/priority_groups/young_people)

### Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tlf. (+ 34) 94 479 43 60, fax (+ 34) 94 479 43 83

E-post: [information@osha.europa.eu](mailto:information@osha.europa.eu)

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur. Gengivelse af indholdet heri er tilladt med kildeangivelse. Printed in Belgium, 2008

